

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΣΤΗΝ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΤΗΣ ΜΗ.

Έργατα νου

ΒΕΝΕΔΙΚΤΟΣ ΤΖΑΓΚΑΡΟΛΟΣ

ΣΥΜΦΩΝΙΟΣ ΣΤΡΟΣ

ΑΡΧΑΓΓΕΛΟΥ ΜΗΛΑΚΟ ΑΛΦΑΒΗΤΟ
142 33 Ν. ΤΟΝΙΑ ΙΩΑΝΝΗΣ

ΜΗΛΟΣ

Διευθυντής: Παύλος Μπελιβανάκης - Γραφεία: 848.01 Αδάμας Μήλου - Τηλέφωνο και FAX: (0287) 22.250 Αρ. Φύλλου 230 - 31 Δεκεμβρίου 1997

ΒΕΝΕΔΙΚΤΟΣ ΤΖΑΓΚΑΡΟΛΟΣ «ΕΚ ΜΗΛΟΥ», ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΣ ΟΥΜΑΝΙΣΤΗΣ - ΗΓΟΥΜΕΝΟΣ ΠΑΤΜΟΥ

Του Σίμου Μιλτ. Συμεωνίδη

1. Ο Ιάκωβος Μηλούτης, Πάτμιος, αλλά μεγαλωμένος στη Μήλο, πληροφόρησε τον μεγάλο ελληνιστή και φιλέλληνα Μαρτίνο Κρούσιο, όταν τον επισκέφθηκε στις 14 Δεκεμβρίου 1587, ότι στα Κυκλαδονήσια διδάσκονταν οι νέοι τα γράμματα σε «μικρά σχολεία», αλλά και την Ιταλική γλώσσα, χάριν του διεξαγομένου εμπορίου με την Ιταλία. Αυτή δηλαδή την εποχή, μετά την τουρκική κατάκτηση των νησιών, σημειώνονται στον νησιωτικό χώρο μεγάλες ανακατατάξεις και ανοίγματα στο πνευματικό και πολιτισμικό επίπεδο ενεργούμενα από το Οικουμενικό Πατριαρχείο με την αποστολή εξάρχων για την εγκαρδίωση των ορθοδόξων και ανασύσταση των επισκοπών που είχαν καταργηθεί επί Φραγκοκρατίας. Επίκεντρο θεωρείται η Ιερά Μονή Αγίου Ιωάννου Θεολόγου Πάτμου, στην οποία ιδρύονται ανώτερα σχολεία, αναπτύσσεται η καλλιτεχνία (ζωγραφική, ξυλογλυπτική) και πραγματοποιούνται, δια του εμπορίου και της ναυτιλίας, που διεξάγει και αυτή η Μονή, μεγάλες επαφές με τη Δύση και τη βενετοκρατούμενη Κρήτη. Νέοι Κυκλαδίτες (από τη Σύρο, Νάξο, Τήνο, Άνδρο και Μήλο), με έφεση στα Γράμματα, μεταβαίνουν στη Ρώμη για σπουδές, στο εκεί Ελληνικό Κολλέγιο του Αγίου Αθανασίου, ενώ άλλοι προσέρχονται στα διάσημα μοναστηριακά κέντρα του Αγίου Όρους και της Πάτμου, όπου σπουδάζουν την ορθοδοξή Θεολογία, την οποία, ακολούθως, μεταδίδουν όπου ελληνισμός. Στη μονή του Θεολόγου Πάτμου προσήλθε και ο «εκ Μήλου» Βενέδικτος Τζαγκαρόλος, για τον οποίο θα κάνουμε λόγο εδώ, αν και τα περί αυτού στοιχεία είναι ελάχιστα, ικανά όμως για να σχηματίσουμε γνώμη για την προσωπικότητα του ανδρός.

2. Ο Τζαγκαρόλος υπήρχαν μέλη σημαίνουσας και μεγάλης οικογένειας της Κρήτης με καταγωγή από ευγενείς αποίκους Βενετούς που είχαν εξελληνισθεί. Ο Βενέδικτος όμως, αναγράφοντας ιδιοχείρως σε βιβλία ιδιοκτησίας του «βενέδικτου ιερομόναχου τζαγκαρόλου εκ Μήλου», δηλώνει απεριφραστά ότι είχε γεννηθεί, άγνωστο πότε ακριβώς, στη Μήλο. Καταγόταν δηλαδή από Τζαγκαρόλους της Κρήτης που είχαν μετοικήσει στη Μήλο προ του έτους 1606, κατά την άποψή μου, και όχι τους Τζαγκαρόλους που εξορίσθηκαν από την Κυδωνία μετά το έτος τουότο. Κι αυτό γιατί αν είχε γεννηθεί στη Μήλο μετά το 1606, μετά δηλ. τη μετοίκηση της οικογένειάς του, δεν μπορούσε, λόγω του νεαρού της ηλικίας του, να γίνει ηγούμενος του Θεολόγου Πάτμου, όπως έγινε το 1626 ο υπό εξέταση Βενέδικτος. Σύγχρονος μ' αυτόν ανευρίσκεται και ο ιερεύς Γεώργιος, ο οποίος υπογράφει, από 1621-1634, διάφορα έγγραφα ως «παπα-Γεώργιος Τζαγκαρέλος και προτοπαπάς Σίφνου», πολύ πιθανόν στενός συγγενής του.

3. Ο Βενέδικτος πρέπει να διδάχτηκε τα πρώτα γράμματα σε κάποιο «μικρό

σχολείο» της Μήλου, όμως, μετά την είσοδό του στην ιερά μονή Θεολόγου της Πάτμου, παρακολούθησε εκεί ανώτερα μαθήματα στο σχολείο που είχε συστήσει ο λόγιος ιερομόναχός της Νικηφόρος Χαρτοφύλαξ, ο οποίος διδάσκει ελληνική φιλολογία. Τούτο βεβαιώνεται και από τα διασωθέντα στην Πάτμο τρία αντίτυπα βιβλίων του (τα «Αργοναυτικά» Απολλωνίου του Ροδίου, «Κέρας Αμαλθείας και Κήποι Αδώνιδος» και «Αριστοφάνους κωμαδίαι εννέα» που φανερώνουν ότι ο Βενέδικτος, όπως και ο Χαρτοφύλαξ άλλωστε, δεν είχε μόνο θεολογική μόρφωση, αλλ' ευρύτερη πνευματική κατάρτιση που χαρακτήριζε τους θρησκευτικούς ουμανιστές της εποχής, ανθρώπους δηλαδή που είχαν σπουδάσει τα συγγράμματα των μεγάλων Πατέρων της Εκκλησίας και τα κείμενα αρχαίων Ελλήνων φιλοσόφων, ρητόρων, ποιητών, ιστορικών κ.α. Φύλοι μαθέστατος ο Βενέδικτος, διδάχτηκε ακόμη και τα «Φυσικά» του Αριστοτέλη από τον διακεκριμένο διδάσκαλο Μελέτιο Συρίγο στην Κρήτη, στο μοναστήρι των Απεζανών, όπου ηγουμένευε ο τελευταίος. Τα μαθήματα που του δίδαξε ο Συρίγος κατεγράφησαν (1625/1626) σε Κώδικα διασωζόμενον στη Μονή της Πάτμου ως Κώδικας ΥΒ'.

Ο Βενέδικτος φαίνεται ότι διατηρούσε σχέσεις και με άλλους λογίους της εποχής του, αν κρίνουμε από το γεγονός ότι, ένα από τα βιβλία του, οι κωμαδίες του Αριστοφάνη, ανήκε προηγουμένως στον «Φραγκίσκο τον Κόκκο» όπως σημειώνεται επ' αυτού. Ο Κόκκος γένημα της Νάξου, είχε σπουδάσει στο Ελληνικό Κολλέγιο του Αγίου Αθανασίου Ρώμης και υπήρξε διακεκριμένος διδάσκαλος. Μάλιστα ο πατριάρχης Ιωσήφ τον εξετίμησε ιδιαιτέρα και τον διόρισε διδάσκαλο της Μεγάλης Σχολής του Γένους. Απεβίωσε το 1608. Δεν αποκλείεται το βιβλίο να δώρισε ο Κόκκος στο δικό μας Βενέδικτο.

4. Ο λόγιος ιερομόναχος Βενέδικτος Τζαγκαρόλος, καλλιφωνός ψάλτης όπως παραδίδεται, θεωρούμενος δε από τους συμμοναστές του «λογιώτατος και σοφώτατος», αναδείχτηκε απ' αυτούς ηγούμενος του Θεολόγου δύο φορές, το 1626 και το 1636. Απεβίωσε στις 8 Ιουνίου του τελευταίου τούτου έτους, γεγονός που αποκλείεται τον ταυτισμό του με τον ιερομόναχο Βενέδικτο Τζαγκαρόλο, κτήτορα της μονής Οδηγητρίας (Γωνίας) Κισάμου, αφού ο τελευταίος αυτός απεβίωσε μετά το 1645, στην Κέρκυρα.

Συνέχεια στη σελ. 5

B. ΤΖΑΓΚΑΡΟΛΟΣ

Συνέχεια από σελ. 4

Ο Βενέδικτος Τζαγκαρόλος «εκ Μήλου», μελετητής αρχαίων συγγραφέων και αντιρρητικών κειμένων, φαίνεται ότι υπήρξε μία σημαντική εκκλησιαστική προσωπικότητα «που δεν την διέκρινε μονομέρεια ενδιαφερόντων και αντιλήψεων».

Βιβλιογραφία

1) Σίμου Μιλτ. Συμεωνίδη, Ιστορικά Έγγραφα Μήλου (1628-1683), από τα Αρχεία του Βατικανού, στα «Μηλιακά» τόμ. Β' (1985), σελ. 120-121.

2) Εμμ. Ν. Φραγκίσκου - Διακ. Χρυσοστόμου Φλωρεντή, Πατμιακή Βιβλιοθήκη, Κατάλογος των Εντύπων (15ος-19ος αι.), Α' 1479-1800, Αθήνα 1993, σελ. ιη', ιθ', 2, 3, 15

3) Νικολάου Β. Τωμαδάκη, α) Η Αγία Τριάς των Μουρτάρων ή Τζαγκαρόλων και οι ίδρυται αυτής, «Ε.Ε.Β.Σ.», έτος ΛΕ' (1966-67), σελ. 3 επ. και β) Ιλαρίων Γραδενίγος Μητροπολίτης Ηρακλείας και οι σύγχρονοι αυτών Λόγιοι και σχετικοί Κρήτες, «Ε.Ε.Β.Σ.», έτος ΜΑ' (1974), σελ. 65 επόμ.